

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑΤΟΣ

11 ον

του κ. ΑΝΤ. ΧΑΤΖΗΠΟΣΤΟΛΟΥ

Το Μελόδραμα χτίζει θέατρο.

Οι παραστάσεις στην Σμύρνη πηγαν, για μία ακόμη φορά, πολύ καλά. Οι Σμυρνιοί έτιμησαν και υπεστήριξαν το Μελόδραμα και κάθε βράδυ το θέατρο ήταν γεμάτο.

Ήταν όμως Αύγουστος του 1910. Το Μελόδραμα εξακολουθούσε να παίζει στο Σπόρτιν Κλούμπ. Άλλιά ή ζέση ήταν άυποφορη. Παρά τη συνεχιζόμενη ευρωπαική οικονομική κρίση, οι Σμυρνιοί αντέστησαν και τους έζητησαν να μείνουν ακόμη. Νά μείνουν, έστο, άλλα πού να παίξουν; Το θέατρο του Λουκά είχε γίνει ζυθοπωλείο και στο θέατρο Κοκόλη έπαιζε ένας δραματικός θίασος.

Τότε συνέβη κάτι το άπροσδόκητο για τα μελοδραματικά χρονικά. Οι συνεταιίροι—πρωταγωνιστάι συνέλαβαν την ιδέα να χτίσει δικό του θέατρο το Μελόδραμα. Έγχαν τα σκαυλάκια με τις λίρες. Το θέατρο θα έχρημοποιείτο από το Μελόδραμα, το όποιο, έτσι, θα είχε και την Σμύρνη ως μόνιμη πόλι έργασίας. Ή, θα μπορούσαν να γίνουν δυό θίασοι να έναλλάσσονται. Έπι πλέον, από την Σμύρνη εύκολα θα πηγαν και στη Πόλι. Και στο κάτω—κάτω, άν δεν έπαιζε το Μελόδραμα, εύκολα θα το νόικιζαν.

Ό γνωστός εύκολος καλλιτεχνικός ένθουσιασμός συνεπηρε τους πάντας. Οι άντιρρήσεις που είχαν μερικώς, από, καθώς και ο Λαυράγκας, δεν εισκολλήθησαν. Οι φόβοι, άν μπορούσαν να χαθούν τα χρήματα, άν ένεύκοψαν την όρμη. Και γρήγορα κατεσκευάσαν ένα καλό θέατρο, σε ένα εύκοπέτο του Κρέμερ και σε ώρατα τοποθεσία. Βισαίτικοι καθώς ήταν ν' άρχισουν να παίξουν, μπήκαν στο θέατρο χωρίς να πρόλάβουν να βάλουν κερμαίδια και αυτό ήταν ή αίτια της καταστροφής που έγινε. Έν τώ μεταξύ, τα χρήματα έδαπανήθησαν, γιατί το θέατρο στοίχιζε 200 λίρες χρυσές και με τα ύπόλοιπα έπληρώθη ολόκληρο το προσωπικό και το δίστασμα της έθελουσίας άνεργίας.

Το Μελόδραμα όρχισε με την 'Λουκία. Άλλά, οι τέσσαρες πρώτες παραστάσεις είχαν άξιολόγητη είσοπρα. Την νύχτα της τετάρτης παραστάσεως έξοπασε μία μεγάλη μόρα, το νερό μπήκε από το άνεκπέστο θέατρο, και κατέστρεψε σκηνικά, βεστιάριο, μουσικό ύλικό, τα πάντα. Με καμία προσπάθεια δεν ήταν δυνατό να συγκευθούν τώρα οι παραστάσεις. Πούλησαν όλη την κατετραμμένη περιουσία στον Κρέμερ, 800—800—50 λίρες—και γύρισαν κακοί κακώς στας Άθήνας.

Ό Φιντόρα ίμπρεσάριος.

Στην έπιτροπή, το Μελόδραμα στεγάστηκε στο θέατρο 'Αρνιότι, που το είχαν άγοράσει οι Μεταξάτοι και Καραντινός, με ίμπρεσάριο τον Ιταλό Φιντόρα. Πού ήταν πράκτορ μιας άτυπολοικής εταιρίας. Ό Φιντόρα είχε άξιέπαινες φιλοδοξίες. Έφερε από την Ίταλία την λετζέρα Ντόρα Ντόμαρ και τον βαρύτονο Ραλιζέρνι. Κατεσκευάσε καινούρια σκηνικά και βεστιάριο συνεπήλρησε την χορωδία και την όρχήστρα και γενικά, παρέχε όλα τα οικονομικά μέσα για μία άξιόπρεπτατή έμφάσιση του Μελοδραματός.

Ή άνταμοιβή του ήταν πλήρης, καλλιτεχνικός και χρηματικός. Έκείνη την έποχή, άρχες του 1911, άνέ-

βηκε ή «Περούζε» του Σακελλαριβή και το έργο είχε πρωτοφανή έπιτυχία και παίχτηκε 50 φορές.

Ή τετάρτη διάλυσις.

Άκολουθεί ή μετάβασις στην Άλεξάνδρεια, όπου με μέτριες μάλλον εισπράξεις, το Μελόδραμα κατέρωθωσε να συμπλήρωση κάπως τόν σκηνικό έξοπλισμό του. Έπιστρέφει κατόπι στας Άθήνας και τον 'Οκτάβριο του 1911 πηγαινέ στην Πόλι.

Ή Κων'πολις, αυτήν την φορά, δεν στάθηκε εύνοική και μόλις κατωρθώθη να τελειώσουν οι παραστάσεις χωρίς ζημία.

Ένα άπόγεμα του Νοεμβρίου, το Μελόδραμα τράβηξε για την Κωνσταντίνα. Το βράδυ, στο φαγητό, ο καπετάνιος του καραβιού, που τον νόμιζαν ρουμάνο, ζήτησε κάτι να τραγουδήσουν. Όταν άκουσε το κομμάτι του «Ριγολέττου», ένθουσιαστίσκει. Διέταξε μεζέδες και σαμπάνια, άναψε και το γλέντι για καλά. Προτάσεις, γέλια, άνέκδοτα, τραγούδια. «Τραγιάσκα Ρομάνια» φωνάζει κάποιος δικός μας. «Ζήτω ή 'Ελλάς» άπαντά ο καπετάνιος που ήταν έλλην, άλλα οι κανονισμοί της άτυπολοίας του άπηγόρευαν να μιλή έλλη γλώσσα, πλην της Ρουμανικής. Έτσι, το γλέντι τράβηξε ως το πρωί.

Δύο παραστάσεις στην Κωνσταντίνα και από κεί στη Βράιλια, όπου οι Κεφαλλώνιτες, με έπι κεφαλή τον Πρόεβρο της Κοινότητος Γ. Κουνούρη, παλιό φίλο του Λαυράγκα, όποδοχέτηκαν το Μελόδραμα, έν διαδηλώσει, με μουσική και άνθη. Οι παραστάσεις στην Βράιλια ήταν κάθε βράδυ από μία έθνική έσορτή και από μία άποθέωση του Μελοδραματός. Μπουκίτα, άνθη σπάνια, βελιόσσει, τραπέζια, έκδρομίες και τι δεν έκαμαν στο Μελόδραμα. Τελευταία παράστασις ή «Διδώ». Σωστό πανηγύρι, δώρα στους καλλιτέχνες, προσφωνήσεις και 3000 δραχμές σ' ένα καινούριο πορτοφόλι του Λαυράγκα. Τα χρήματα αυτά όδοετήθηκαν ταχύτατα από τις μελοδραματικές άνάγκες, άλλα στον Λαυράγκα έμεινε το πορτοφόλι. Το Μελόδραμα καλοπέρασε στο καλύτερότατο τεράστιο μέγαρο, του Ράλι, όπου ήταν και το θέατρο.

Έν τώ μεταξύ, έφθασε στην Βράιλια ο ίμπρεσάριος Μαγουλάς άποασπισμένος να πάρη το Μελόδραμα στην 'Οδησό. Τους παρουσίασε τα πράγματα τόσο εύνοικά, ώστε ξεκίνησαν για εκεί, μέσω του Ρενί της Βεσοαραβίας για φθηνότερα. Ήταν όμως περιπέτεια οσωπή, με το χιόνι και τα διάφορα έμπόδια.

Όπωσοδήποτε, στην 'Οδησό, το Μελόδραμα έπαιζε στο Νέο θέατρο. Οι Έλληνες και έξνοι έτιμησαν με το πάρα πάνω τις παραστάσεις. Ό καλλιτεχνικός θρίαμβος έπανελήθη για μία άμύρη φορά, οι έφημεριδες άφιέρωσαν ένθουσιώδεις κριτικές, άλλα όταν έτελειώσε ή σειρά των έργων, το ταμείο του Μελοδραματός, όχι μόνον ήταν άδειο, άλλα είχε και χρέη. Πώς έγινε αυτό; Άγνωστον.

Ό Λαυράγκας, έν συνοηόσει τότε με τον παλιό του δάσκαλο, τον πρωιερέα της 'Οδησοσύ, Άγγελο Πεφάνη και τον Πρόεβρο της Κοινότητος, έδωσε μία τιμητική για όλο το θίασο. Μάζεψαν 7000 ρούβλια, προσετέθησαν σ' αυτά άλλα 1500 ρούβλια προσωμικό

δωρο που έκαναν του Λαυράγκα και έτσι, το Μελόδραμα έφθασε στην Πόλη. Έκει, πάλι με μεσολάβηση του Λαυράγκα στον καπετάνιο ενός караβιού του Γιαννουλάτου, το Μελόδραμα γύρισε στὰς Ἀθήνας.

Χωρίς πεντάρα, χωρίς θέατρο, ήταν άδύνατο νὰ κοινοποιηθῆ ἡ συγγραφή.

Και έτσι, γιὰ τετάρτη φορά, τὸ Μελόδραμα, διελύθη.

Πέμπτη περίοδος τοῦ Μελοδράματος. (Μάρτιος 1912 — Ἰανουάριος 1914).

Πρέπει ἐδῶ, νὰ αναφερθοῦν μερικές πικρές ἀλήθειες, ποὺ φέιλονται στὶς ἐσωτερικὲς ἀτυχίες τοῦ Μελοδράματος. Καὶ πρώτη-πρώτη ἡ ἔλλειψι μιᾶς ἐνιαίας, σφιγρᾶς καὶ πεπειραμένης διοικήσεως. Κανένας, φυσικά, δὲν μπορεῖ νὰ κατηγορήσῃ γιὰ τοῦτο τὸν Λαυράγκα, ὁ ὅποιος, σὰν μουσικός καὶ καλλιτέχνης, θὰ ἔπρεπε νὰ περιορισθῆ στὶς καλλιτεχνικὲς εὐθύνες του καὶ δχι στὰ διοικητικὰ καὶ οικονομικὰ διαρκῶς καὶ πολυπλοκά ζητήματα. Εἶνε, μάλιστα, ἀξιέπαινος γιὰ τὰ ἀντιμετώπισε κ' αὐτὰ, ὅσο καλλίτερα μπορούσε. Ἐβάρυνε ἐπίσης καὶ ὁ τύπος τῆς συνθέσεως τοῦ Μελοδράματος ποὺ ἦταν συνταγματικὸς, μὲ τίς πολλὰς μορφές του. Ἄλλοτε, συνεταιροὶ ἦταν ὅλα τὰ μέλη, ἄλλοτε, μόνοι οἱ σοῦλοι, ἄλλοτε πέντε, ἄλλοτε τέσσαρες καὶ ἄλλοτε τρεῖς. Γιατί, συνέβη καὶ αὐτὸ: Νὰ ἀναλάβουν τὸ Μελόδραμα ἡ Ἄρτ. Κυπαρίση, ὁ Μ. Βλαχόπουλος καὶ ὁ Ν. Μωραΐτης, ὡς συνεταιροὶ-ἐπιχειρηματίαι οἱ τρεῖς τους καὶ ἄλλοι μὲ συμφωνία μισθοῦ, ἐξέδον, ναύλων κλπ. Καὶ συχνότατα συνέβαινε ὡστε νὰ πληρώνονται ὅλοι οἱ ἄλλοι καὶ οἱ συνεταιροὶ νὰ μὴ παίρουν οὔτε μιὰ δραχμὴ. Ἐβάρυνε ἀκόμη καὶ μιὰ τρίτη ἀτυχία. Ὅτι ἀπὸ τοὺς πολλοὺς φιλομοουσικοῦς ἰδιώτας ποὺ ἔβωσαν λεπτὰ, κατέβωσαν κεφάλαια καὶ ἐστῆσαν τὸ Μελόδραμα μ' ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσι, κανεὶν δὲν βρέθηκε νὰ σταθῆ μὲ στιβαρὸ χέρι κοντὰ στὸ Μελόδραμα, ἐντός καὶ ἐκτός τῆς Ἑλλάδος, γιὰ νὰ τὸ προφυλάξῃ ἀπὸ τίς καταστροφές, τίς ζημιές, τίς κακοτοπιές, τίς διαλύσεις.

Ἐάν δὲν συνέτρεχαν αὐτὲς ἀτυχίες, ἴσως τὸ Μελόδραμα νὰ ἦταν οικονομικῶς ἐπὶ κάποια ἄλλη κατάσταση, δχι βέβαια ἀνθηρὰ, ἀλλὰ δχι καὶ μὲ τὴν παντοτεινὴ ἀγωνία, μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια καὶ μὲ τὸ φῶμα τῆς διαλύσεως.

Μετὰ τὴν 4ῃ διάλυσι.

Μὲ τὴν ἐπιστροφή στὰς Ἀθήνας ὁ Λαυράγκας πῆρε τὴν γυναῖκα του καὶ πῆγαν στὴ Κεφαλληνία, τὸ καταφύγιό του. Οἱ ἄλλοι ὄλοι, ἀπὸ τὸ πρωτὸ ἕως τὸ βράδυ στὸ Καφενεῖο τοῦ Δημ. Θεάτρου, περιμένοντες τὸν θῆγοντο Θεό.

Ἡ συνεχιζομένη ἀνεργία τοῦ Μελοδράματος φαίνεται πὸς διεκόπη κατὰ τὸν Ἀπρίλιο, ὁπότε πῆγε, χωρὶς τὸν Λαυράγκα, στὴν Ἀλεξάνδρεια ἐπ' εὐκαιρία τῆς τότε διοργανώσεως Ἐκθέσεως. Λίγους μῆνες ἀργότερα, κηρύχθηκε ὁ Βαλκανικὸς Πόλεμος καὶ τότε σταμάτησε κάθε κίνηση.

Μόλις τὸ καλοκαίρι τοῦ 1913, καταφθάνει στὰς Ἀθήνας ὁ βασιβάνος Πασαγιλῆς μὲ πολλὰ χρήματα. Εἶχε μείνει στὴν Ρωσία, μετὰ τὸ μελοδραματικὸ ναυάγιο, γιὰ νὰ δώσῃ συναυλίες. Συνέβη τότε, στενώ-

ματα μετὰ κάποια κυρία τοῦ Νικολαΐου, ἡ ὁποία τοῦ ἔδωσε χρήματα γιὰ νὰ ἀνασυσταθῆ τὸ Μελόδραμα. Ἔτσι, παρουσιάστηκε κεφαλαιούχος-ἐργοδότης. Στὰς Ἀθήνας, βρισκόταν τότε ὁ κ. Βαλτασιώτης ὀριστικὰ ἔγκατεστημένος καὶ μετὰ αὐτὸν διεξήγαγε ὁ Πασαγιλῆς τὰς συνομιλίας. Ὁ Βαλτασιώτης ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσι, συνκέρησε τὸν θῆσο, ἔβησαν τὰ «Ὀλύμπια» καὶ ἄρχισαν παραστάσεις παίζοντας «Τόσκα», «Περουζέ», «Ἐρνάνη» κλπ.

Ὁ Λαυράγκα, ἕως τότε ἔμενε στὴν Κεφαλληνία. Καθ' ὄλον αὐτὸ τὸ διάστημα δὲν εἶχε ἀπασχοληθῆ, παρὰ γιὰ λίγο, στὴν Κέρκυρα, ἐπιθύνοντας ἕνα ὁπερετικὸ θῆσο τοῦ ἐπιχειρηματία Λαζάνη. Ὅταν ἔβωσε ἐπιληφορήθη τὰ γεγονότα ἔσπευσε νὰ φθάσῃ ὁμίως στὰς Ἀθήνας καὶ ἀνέλαβε τὴν συνδιεύθυνσι τοῦ Μελοδράματος, τὸ ὅποιον ἔπαιε ὁλόκληρο τὸ καλοκαίρι στὰ «Ὀλύμπια», μὲ ἱκαποποιητικὴ ὁπωρότητα ἐισπραξίαι.

Ὅσο γιὰ τὸν χειμῶνα, ἡ Θεσσαλονικὴ παρουσίαζε ἐξαιρετικὴ εὐκαιρία. Ἦταν τὴν ἑλληνικὴ καὶ μπορούσαν νὰ πᾶνε.

Τὸ Μελόδραμα πῆγε ἐκεῖ μὲ ἱμπρεσάριο τὸν Πασαγιλῆ. ἔπαιε ἀρκετὰ ἔργα καὶ μετὰ τὸν ἄλλον τὸν «Μάρκο Μπότσαρη», ἐν μίῳ πατριωτικῷ παραληρήματι. Ἀπὸ τὴν Θεσσαλονικὴ ὁ Πασαγιλῆς κάλεσε τὴν Λουτσιλά Μαλινουάτο ποὺ ἔπαιε στὴν Ἱταλία. Ἦταν μιὰ Μεξικάνη οὐρανόφανε λυτζέρρα, πολὺ χαρακτηρισμὴ καὶ καλὴ φωνή, ἦρθε δὲ συνοδευομένη ἀπὸ τὴν μητέρα της, μιὰ φοβερὴ γυναῖκα, ποὺ εἶχε πάντοτε στὴν κάλπα της ἕνα μεξικανικὸ μαχαίρι. Ὁ Λαυράγκα ποὺ ἔδειξε κάποιο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν Λουτσιλά, κόντευε νὰ βρῆ τὸν μετὰ τοῦ ἀπὸ αὐτή.

Ἐνῶστε ἀπὸ τοὺς παραστάσεις ἴσὸ Βόλο, τὸ Μελόδραμα γύρισε στὰς Ἀθήνας καὶ ἐστεγασθῆ στὸ Δημ. Θέατρο. Τότε ἐνέσκηψε καὶ πάλι ξαφνικὰ ὁ Κοκκίνης. Ἐπόχεται φούρνους μὲ καρβέλια στὸς μελοδραματικούς, ἐσηκόνει τὰ μυαλὰ τοῦ Πασαγιλῆ καὶ φεύγει γιὰ τὴν Ρουμανία νὰ ἐξασφαλίσῃ πιάτσες καὶ θέατρα.

Ὁ ὑπέροχος Ἀγγελόπουλος.

Μετὰ λίγες ἡμέρες πράγματι, τὸ Μελόδραμα βρέθηκε, μὲσω Κωνσταντίας, στὸ Βουκουρέστι καὶ στεγασθηκε στὸ Λυρικὸ Θέατρο. Ἐδῶ συνέβη τὸ ξηρὸ ἐπίσῳδιο. Ὁ Λαυράγκας ζήτησε μερικὸς Ρουμάνους χορωδούς, γιὰ νὰ ἱναχούσῃ τὴ δικὴ του χορωδία. Τὴν ἡμέρα κιόλας, παρουσιάσθηκαν δέκα περίπου Ρουμάνοι, εὐγενέστατοι, ντυμένοι ὄψογα, μὲ συμπεριφορὰ πολιτισμένη, τόσο, ποὺ ὁ Λαυράγκας ντράπηκε νὰ τοὺς συστηθῇ στὴ φασαλογοιὰ τὴν δική μας. Δὲν μπόρεσε ὅμως νὰ τοὺς χρησιμοποιοῦσῃ. Ἦσαν ὄλοι καλὴ μουσικὴ, τὸ φέρσιμό τους ἦταν ἀριστοκρατικὸ, ἀλλὰ στὴ φωνή, ἦταν ὄλοι .... ψάρια.

Ἀρχισαν μὲ τὸν «Ἐρνάνη» καὶ ἐπηκολούθησε ὁ συνηθισμένος θρίαμβος. Παρέστη ὅλη ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια, ὅλη ἡ ἀριστοκρατία, ἡ πλεταία ἄσπραξη ἀπὸ μπριτανίαι καὶ διαμαντὰ. Ἀλλὰ καὶ οἱ καλλιτέχναι μας ἔπαιζαν μὲ ἐξαιρετικὴ δρεψὶ καὶ κέφι (Ἀγγελόπουλος, Βλαχοπούλλου, Μωραΐτης, Βλαχόπουλος, κλπ.). Οἱ Ρουμάνοι καταπάλκτοι, τοὺς ἐθαμίωσαν καὶ τοὺς ἀπεθέωσαν, καθὼς καὶ ὅλες οἱ ἐφημερίδες.

(συνέχεια στὸ ἐπόμενον) ΑΝΤ. ΧΑΤΖΗΠΟΣΤΟΛΟΥ